

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Articulus I. De Summa Trinitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

LIBRI I.
 INSTITUTIONUM CANONICARUM
 TITVLVS I.
 De Summa Trinitate & Fide
 Catholica.

Rotiori Jure, quam Codicem suum Justinianus Imperator, Decretalium Compilationes à Deo Uno Trinòque & Orthodoxa Fide summi Pontifices sunt auspicati; cum, quia illis comprehensi Sacri Juris primum principium & finis ultimus est Divina Trinitas, ad quam Catholica & Orthodoxa Fidei magisteriò dirigimur, ductùque pervenimus: tum verò; quia Ecclesiastici Canonnes Divina Legi & Catholica Fidei Veritati non solum consentanei sunt; sed ab iis tanquam fontibus magnam partem profluxerunt, ut probè agnovit plurimorum conditor sapientissimus Innocentius III. c. Qualiter 24. de Accusat. cujus pr. ait, Ex auctoritatibus Veteris & Novi Testamenti Canonicas Sanctiones processisse.

ARTICULUS I.

De Summa Trinitate,
 SUMMARIUM.

1. Ratio appellationis,

2. Et Natura Divina & increata Trinitatis,
3. Creatæ exemplò adumbrata,
4. Et fundata in infinita Fecunditate Dei.
5. Error circa eam Joachimi Abbatis,
6. In Concilio Lateranensi IV. reprobatus,
7. Ejusque convulsa fundamenta:
8. Quin Joachimus Hæreseos sit condemnatus.
9. Cum erroribus tamen suis ita damnatus est Almaricus.
10. Error Græcorum de Spiritu Sancto damnatus in Concilio Lugdunensi II.
11. Ejus orti occasio & fundamentum,
12. Convellitur.
13. Ratio, cur Spiritus Sanctus procedat à Patre & Filio,
14. Tanquam ab uno principio, per unam Spiritationem Activam.
15. Error Lulli de mysterii SS. Trinitatis eidentia,
16. Contrarius doctrina TT. Orthodoxorum,
17. Mysterium illud Rationi non repugnare, asserentium,
18. Et variè ostendentium.

H

Divia

1. **D**ivinam Trinitatem Summa appellatione Justinianus Imp. primâ Codicis; & præsentî Decretalium Rubricâ summi Pontifices Gregorius IX. Bonifacius VIII. & Clemens V. venerantur; quòd omni Trinitate & re alia prior, major, excellentior sit. *Quis ut Deus?* vox est Archangeli Michaëlis, magni illius Divinæ Trinæque Majestatis assertoris & propugnatoris acerrimi adversus hæresin Luciferianam.
2. Est autem Summa Trinitas Ens in creatum unius Naturæ & trium Personarum, cum Natura identificatarum & inter se distinctarum. Sensus hic & Fides est Ecclesiæ Catholicæ, quâ docente in precibus Canonicis *Unum Deum in Trinitate, & Trinitatē in Unitate veneramus, non confundentes Personas, neque Substantiam separantes*, Symbol. S. Athanasii *pr.* Quam Fidei veritatem Ecclesiā desumpsit ex luculentis testimoniis Sacrarum Scripturarum, & præcipuè ex illo Joannis: *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater Verbum & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt*, 1. Epist. cap. 5. v. 7. quia unius sunt Substantiæ, *Unum sunt & summè unum*, addit S. Augustinus *Lib. 3. contra Maximin. cap. 10.* & ex præcepto ipsius Servatoris: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti*, Matth. cap. 28. v. 19. quò loco per *Nomen* in Singulari Unitas Essentiæ sive Naturæ: & per distinctam mentionem *Patris & Filij & Spiritus Sancti* pluralitas Personarum increatæ Trinitatis designatur, secundum communem Interpretationem.
3. Ad arcani istius & adorandi Mysterii magnitudinem adumbrandam aliquid confert; quòd sanior Philosophia in Substantia rationali completa quacunque

agnoscat entitates duas, quarum una Natura, altera Personalitas nuncupatur. Unde consecutaneum planèque est; quòd, si una Natura humana tres, Petri, Joannis & Pauli personalitates sibi unitas haberet, de toto, ex istarum cum illa unione exurgente, verè diceretur, quòd sit unus homo & tres personæ. Cui simili quodam modò, Divinæ revelationis & Catholicæ Fidei magisteriò edocti, Unum Deum & tres Personas divinas, corde credimus & ore confitemur, geminò tamen & utroque maximè notandò discrimine. Unum est; quòd in toto, ex una natura & tribus personalitatibus humanis exurgente, tres personalitates humanæ realiter quidem inter se distinguerentur, non tamen simul realiter identificarentur cum Natura humana: in Deo autem tres Personæ divinæ sicut inter se realiter distinctæ, sic cum Natura divina sint identificatæ. Alterum; quòd ex tribus personis humanis nec una pater, aut filius alterius sit, nec tertia ex duabus aliis procedat; ac proinde inter eas non detur Oppositio relativa producentis & producti: in Personis autem divinis una Pater aut Filius sit alterius, & ex duabus, scilicet Patre & Filio, tertia scilicet Spiritus Sanctus procedat; ac proinde producentis & producti vel procedentis relativa Oppositio detur.

Fundamentum autem summi istius & imperferutabilis mysterii præbet; quòd Deo agentî æternò & infinito adstruenda sit operatio & fecunditas, non ad extra duntaxat per potentiam operantem in tempore, quâ *In principio creavit cælum & terram*, Genes. cap. 1. v. 1. Sive mundum hunc aspectabilem & omnia, quæ in eo sunt: Sed ad intra quoque per Intellectum & Voluntatem, quibus potentiis convenienti operandi modò ex Natura divina quasi virtualiter dimans pri-

nans prima Personalitas per intellectio-
nem genuit Personalitatem seu Personam
secundam, quæ Filius Dei & Verbum
divinum nuncupatur: & ex ipsa & Verbo
hoc, sive Patre & Filio, per Volitionem
sive Spirationem processit Persona tertia,
quæ Amor Dei & Spiritus Sanctus nun-
cupatur. Quæ omnia profundissima-
rum speculationum & explicationum
subtilitate Theologi prosequuntur. Ad
presentem Rubricam nonnullos, ei Sub-
jectis textibus damnatos & cum Catho-
licæ Fidei Veritate pugnantes de Summa
Trinitate errores attingam: idque, ne
à propolita Humani Juris explanatione
in ipso exordio recedam, aut quàm ea
finit, longius abducatur, referendò po-
tius quàm discutendò.

5. Primus est Joachimi Abbatis mona-
sterii Florentis, negantis in Deo dari
Summam aliquam rem, quæ sit Pater
Filius & Spiritus Sanctus, sive essentiam
substantiam vel Naturam, quæ verè ac
propriè una & tribus Personis divinis
sit communis, ut Petrus Lombardus Ma-
gister Sententiarum docet 1. *Sent. dist.*
4. Ratio, quæ virum, sanctioris vitæ &
Religiôsæ observantiæ promovendæ stu-
diò eximium, in erroneum hunc sensum
deduxit, gemina & utraque speciosa
erat. Una; quòd, si revera una res
sive Natura tribus personis communis
daretur, non Trinitas, sed Quaternitas
in Deo statueretur, scilicet tres Perso-
næ, & res illa summa sive Natura quasi
quædam quarta essentia. Quam hære-
sin & insaniam, ut aiebat, evitaturus
Joachimus in Deo non admisit Unitatem,
nisi solum impropriam & quasi collecti-
vam ac similitudinariam, sicut multi ho-
mines unus populus, multi fideles una
Ecclesia sunt. Altera; quòd, cum unum
& plura, divisum & indivisum sibi op-
ponantur, imperceptibile sit, quomo-

do tres divisæ ac distinctæ Personæ una
sint Essentia seu Natura.

Eundem sensum & errorem suum
Abbas stabilire nisus etiam est authori-
tate sacræ Scripturæ, præsertim verbis
Christi Domini, pro fidelibus Patrem
rogantis, *Ut sint unum, sicut & nos, Pa-
ter & Filius, unum sumus*, Joannis *cap.*
17. v. 22. Cùm ergo, arguebat, mul-
ti homines unus populus unaque civitas,
& multi fideles una Ecclesia sint, non ve-
rà & reali, sed improprià & morali dun-
taxat unitate communionis aut Fidei, quæ
conjuncti unus populus aut civitas vel u-
na Ecclesia sunt, Pater quoque & Filius
& Spiritus Sanctus non verè ac propriè,
sed impropriè tantùm, una Essentia sive
Natura erunt, per Unionem Charitati-
tis.

Sed, hoc Joachimi dogmate con-
demnatò, ab Innocentio III. in Concilio
Lateranensi IV. Dominicæ Incarnatio-
nis anno 1215. in spiritu S. legitime
congregato, laudati Sententiarum Magi-
stri de Summa Trinitate doctrina est ap-
probata, ut latè refertur *c. fin.* Cujus
proinde sententiæ & Orthodoxæ veritati
inharendum & firmiter tenendum est,
unam veram & simplicissimam Essentiam
esse Patris & Filii & Spiritus Sancti:
quæ, cùm his tribus Personis communis
sit, in Deo Trinitas duntaxat, non Qua-
ternitas datur; quia tres Personæ una
eademque & individua res sunt: & di-
stinctio tantùm est in Personis & proprie-
tatibus Personalibus, ut sunt *generare,*
generari, procedere; quia essentia divina
nec generat, nec generatur, nec proce-
dit; sed Pater generat, Filius generatur
& Spiritus Sanctus procedit.

7. Neque Catholico huic sensui relata
Christi ad Patrem Oratio officit; quia,
cùm inter creaturam & Creatorem simi-
litudo tanta esse non possit, ut dissimili-
tudo

tudo major non sit, dictione sicut non similitudo perfecta & unitas, sed aliquis tantum proportio denotatur, ut Verborum, *Ue sint unum, sicut & nos sumus*, sensus sit, ut fideles unum sint per Unionem Charitatis in gratia, sicut nos, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, unum sumus per Unionem identitatis in Natura. Quò ferè sensu Christus discipulis suis ait, *Ehote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est*; his enim verbis discipulos suos perfici voluit perfectione gratiae, sicut Pater Caelestis perfectus est perfectione Naturæ: quo modo illos Patri suo caelesti similes esse voluit Christus eâ perfectione, quæ ipsis conveniret. Ita Patres Concilii Lateranensis *c. fin. cit. V. Cum ergo* textum utrumque exponunt. Ex his soluta est Abbatis ratio prior.

Posterior quoque speciosa magis, quàm solida est; quia Essentia sive Natura divina, licet in se una & simplicissima sit, plura tamen est virtualiter & æquivalet pluribus realiter distinctis, hoc ipso; quòd identificetur tribus Personis divinis, quæ unus Deus, sive una & indivisa Essentia seu Substantia sunt. Quare Oppositio relativa datur inter solas Personalitates: non inter has & Essentiam divinâ; cum illæ ab ista non distinguantur actu sive re, sed ratione ratiocinata, sive nostro modo intelligendi & ratione, ut cum PP. Concilii Florentini *Sess. 14.* loquitur S. Thomas *1. p. q. 28. art. 2. in C.* quòd Antonius de Butrio *in c. fin. cit. n. 4.* declarat exemplo Ternarii duo & tria complectentis, quin dentur quinque; quòd duo tribus insint.

S. Quantumvis autem relatum dogma, tanquam Orthodoxæ Fidei inimicum, reprobatum sit, ejus tamen Author Joachimus Hæreseos condemnatus non fuit; quòd Hæresis sit error Fidei conjunctus cum pertinaciâ. *Clement. Unio.*

§. Porro ibi, *Quisquis tenere pertinaciter præsumperit, & can. Dixit 24. q. 3.* ubi Glossa *V. Pertinaci* ait, *Licet teneat aliquis ea, quæ sunt contra Fidem, dummodo paratus sit corrigere, Hereticus non est*: Joachimus autem dogmati suo pertinaciter non inhæserit: quin potius Scripta sua cum illo Sedis Apostolicæ judicio &, sicut approbationi, sicut etiam correctioni humiliter subjecerit, adjectâ & manu propria subscriptâ confessione, *Se illam Fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, cum sanctorum Fidelium mater & magistra veritatis, c. fin. cit. V. In nullo.*

Secundò, in eodem Concilio Generali à memorato Innocentio Papa, reprobatum est Dogma Almarici, natione Galli, patriâ Carnotensis: qui, cum à minis sanæ Philosophiæ ad Sacrum Theologiæ studium translatus, ob erroneum de Christi corpore & membris sensum jussu Apostolico fuisse damnatus, ex probro concepti doloris impatientiâ non multò post infelicem animam egit. Cum ipso tamen non exinctæ, sed in Sectatoribus superstites, & cum auctario propagatæ fuerunt omnino abominandæ hæreses aliæ; nam & in Eucharistiæ Sacramento Transsubstantiationem, & humanorum corporum Resurrectionem impiè negabant. Beatorum Cælitum cultum & invocationem redarguebant Idololatriæ. De Paradiso & Inferno sic delirabant, ut utrumque assererent esse in ipso homine; illum, si imbutus cognitione Dei: istum, si lethali peccato infectus esset. Sic Deum in Ovidio, sicut in S. Augustino locutum, aiebant. Si Adam non peccasset, sexus inter homines ullam distinctionem non futuram, sed homines Angelorum instar multiplicandos fuisse, impudenter adstruebant. De tribus Personis Divinis ita insaniebant, ut æterni Patris potestati-

testatem non porrectam ultra Legem
Mosaicam: à Filio promulgatum Testa-
mentum Novum cum Sacramentis omni-
bus finem a vo suo jam accepisse, & in
cepisse docerent tempus Spiritus Sancti:
cujus hominum cordibus infusi gratiam
& Charitatem sic attollebant; ut ejus
beneficiò homines sine actu exteriori sal-
ventur, & adulteria, fornicationes & fla-
gitia quævis committant sine peccato.
Dominum Deum bonum duntaxat, non
etiam justum prædicabant. Quibus ali-
isque ejusdem farinae insaniis, Guarini
cujusdam, se asseclam fingentis, operâ
protractis in lucem, Almarici Sæclatorum
complots per sententiam addicti rogo,
eorumque magistri & Novatoris perni-
tiosissimi exhumata ossa igni concremata
& cineres in ventum sparsi sunt, ut ex
Rigordo de Gestis Philippi Franc. Reg.
& Cæsario Lib. 25. cap. 22. refert Odo-
ric Rainald. ad annum Christi 1209. n.
28. Ne etiam pestilentissimi errores
facile repullularent, in Concilio Latera-
nensi IV. non multis post annis coacto,
Innocentius III. à Joachimo Abbate ad in-
venti de SS. Trinitate erroris proscriptio-
ni subjunxit Almaricianæ impietatis con-
demnationem c. *Damnatus* 2. & *sin.*
cujus finalia verba sunt, *Reprobamus*
etiam & condemnamus perverissimum
dogma impij Almarici, cujus mentem
sic pater mendacii excecavit, ut ejus do-
ctrina non tam hæretica censenda sit
quàm insana. Dogma tamen hæresiar-
chæ, sive ipsius errores in specie c. *cit.*
expressi à Papa non sunt; fortassis, ut
Hostiensis existimat, propter reverentiam
aliquorum ejus quondam discipulorum,
qui in Sacro Concilio fuere præsentis.
Illorum tamen aliquos in c. *cit.* Joann.
Andr. n. 36. & cæteros quoque exhi-
bet Directorium Inquisit. p. 2. q. 7.

Tertius error est Græcorum,

Summæ Trinitatis Personam tertiam,
scilicet Spiritum Sanctum à Filio proce-
dere insipientium, contra sensum Ecclē-
siæ Romanæ: cujus autoritate, Spiritum
Sanctum à Patre Filioque procedere, defi-
nitum est in Concilio Lugdunensi II. sub
Gregorio X. anno Christi 1274. celebra-
to & relato c. *Unico in 6.* Imò pluri-
bus seculis ante Concilium hoc, & antè
Schisma sive avulsionem Ecclēsiæ Græcæ
à Latina; cum iam in Concilio Ephesino,
sub annum Domini 431. celebrato, S.
Cyrillus Episcopus Alexandrinus, qui ei
Cælestini I. Romani Pontificis nomine
præfederat, docuerit scripseritque, Spi-
ritum Sanctum à Filio similiter, sicut à
Patre, procedere, ut *can. De Spiritu*
39. dist. 5. de Consecrat. refertur: Theo-
doretus verò, qui Cyrillum, Epistolâ
pro Nestorio conscriptâ, initio impugna-
rat, non nisi post actam Poenitentiam &
Nestorianam hæresin ejuratam receptus
in gratiam & Sedi suæ Episcopali restitutus
fuerit à PP. Concilii Calcedonensis
sub Leone M. Dominicæ Incarnationis
anno 451. celebrati, Azor p. 2. *Instit.*
Lib. 5. cap. 16. §. In hoc.

Ei autem Græcorum errori ansam II.
præbuere ejusdem Servatoris nostri ver-
ba, *Mittam vobis à Patre Spiritum Ve-*
ritatis, qui à Patre procedit, Joan. cap.
15. v. 26. Unde pro errore suo contra
Cyrillum argumentum conficiebant, as-
sumptâ doctrinâ ipsiusmet Cyrilli: cujus
Cathechesi 16. verba sunt, *Dicamus de*
Spiritu Sancto ea tantum, quæ scripta
sunt. Si quid autem scriptum non est,
curiosè non scrutemur. Ipse Spiritus san-
ctus elocutus est scripturas. Ipse de se
ipso dixit, quantum voluit, quantum sui-
mus capaces. Quæ ergo ille non dixit, nec
nos audiamus. Atqui, subijciebant,
Spiritus sanctus apud S. Joannem de se
ipso tantum dixit, *Qui à Patre procedit,*
omissâ
H 3

omissâ mentione Filij. Ergo Spiritum sanctum à Filio processisse, nec dicamus, nec audiamus. Ita & in speciem solidè Græci. Sed in speciem tantum, & non audientes vel ponderantes antecedentia verba, *Quem ego mittam vobis*; cum enim filius non mittat, nisi à se procedentem, sicut Pater non nisi à se procedentem misit: & Pater, quod à Filio & Spiritu sancto non procedat, à Filio & Spiritu sancto mitti non possit, Spiritum sanctum, quem etiam Filius misit, ab isto quoque processisse, est necesse.

12. Quare verba, *Qui à Patre procedit*, non sunt exclusiva Filij; cum enim Christus non dixerit, *Qui à solo Patre procedit*, istius personæ expressione suam Filius non exclusit, ut cum S. Anselmo *Lib. de Process. Spiritus sancti* notat Toletus in *Joan. cap. 15. cit. annot. 25.* Neque suam potuit excludere; cum, quia Filius Spiritum sanctum vocat *Spiritum Veritatis, cit. V. 26.* id est, suum, sive à se quoque procedentem; nam ipse *Veritas est*, inquit Cyrillus *Lib. 10. in Joan. cap. ult. & Epist. 10.* Unde etiam Spiritus sanctus *Spiritus JESU, Actor cap. 16. v. 6.* & à S. Paulo *Spiritus Christi, Roman. cap. 8. v. 9. & Spiritus Filij Dei, Galat. cap. 4. v. 6.* nuncupatur. tum vero propter verba, *Omnia, quæcumque habet Pater, mea sunt, Joan. cap. 16. v. 15.* quibus omnia, quæ habet Pater (& Filiationi non repugnant; ac proinde solè Paternitate, non etiam Spiratione Activâ, exceptâ) etiam Filium habere ex Concilio Florentino *sess. 18. circa pr. & S. Augustino Lib. 5. de Trinitate cap. 14.* ostendit Suarez *de Mysterio Trinit. Lib. 8. cap. 2. d. n. 2. & Lib. 10. cap. 1. n. 6.*

13. Ratio autem, quâ Latini Patres contra Græcos argumentabantur, ea præcipuè fuit; quod si Spiritus sanctus non procederet à Filio, non distingueretur à

Filio. Cujus ulterior Ratio est; quia unica & adæquata Ratio distinctionis inter Filium & Spiritum sanctum istius ab illo processio est; cum in Deo indistincta & unum sint omnia, in quibus Originis oppositio non reperitur, secundum receptum axiomata TT. & Confessionem Concilij Toletani XI. cujus articulus est: *Ea, quæ in relationibus Personarum enumerantur, hoc solò numerum faciunt, quod sunt ad invicem.* In eandem rem præclara sunt testimonia SS. Dionysij Areopagitæ & Ecclesiæ Doctoris Augustini: quorum ille sanctos suos in rebus Theologicis instructores (ipsimet Apostoli fuere) distinctiones divinas appellasse *Præclaras Divinitatis processiones, Lib. de Divinis nominibus cap. 10.* ille verò ait, non esse aliam aliquam causam, quæ in Deo divisionem faciat Personarum, *Nisi quod hic ingenuus, ille genitus &c. sit, serm. 58. de Verb. Dom. secundum Joannem.* Cum ergo, si Spiritus sanctus à Filio non procederet, Originis oppositio in ijs non daretur, Spiritus sanctus à Filio, si non procederet, non distingueretur: nec duæ, sed una duntaxat Persona forent. In cujus Rationis vi, sicut enervanda cum nonnullis Scotus *in 1. dist. 11. q. 2.* sic adversus istius subtilitates tuenda, exacuendaque cum SS. Doctoribus Angelico *1. 2. q. 36. art. 2. & 4. contra Gentes cap. 29. & Seraphico dist. cit. q. 2. art. 1.* Utriusque Scholæ & præcipui nominis TT. mirâ explicationum varietate hodièque laborant.

14. Quartus de summa Trinitate error est eorundem, docentium; quod, si Spiritus sanctus à duabus Personis Patre & Filio procedat, consubstantaneum sit, Spiritum sanctum ab ijs, tanquam à duobus principiis & duabus spirationibus, procedere. Sed hæc quoque ipsorum illatio *c. Unico cit. damnata*, definitimque est, *Spiritus Sanctum*

sanctum aeternaliter, non ex una tantum, sed duabus Personis ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio: non duabus Spiracionibus, sed unica Spiracione procedere. Ratio seu declaratio Conciliaris definitionis est, quod Spiritus sanctus non procedat à Patre & Filio, quatenus sibi invicem relativè opponuntur, sive à Patre quia Pater: & à Filio, quia Filius est, sed quatenus uterque est Spirator, & habet unam eandemque potentiam seu virtutem Spirativam, quam ab aeterno Pater Filio communicavit. Quare unum tantum principium, & una tantum Spiratio est, quæ Spiritus sanctus à Patre Filioque procedit. Atque ita etiam sentiunt PP. Concilij Florentini, quorum definitiva assertio est: Spiritus sanctus per se neque ad Patrem neque ad Filium refertur, quatenus Pater & Filius sunt; spiritum enim ut spiritum ad Spirantem referri oportet: Spirantes autem sunt Pater & Filius; Patris namque & Filij, Spiritus est. Spirant ergo isti Spiritum sanctum unam Spiratio à seu productiva potentia, sess. 21. Eodem sensu S. Thomas, Spiritum sanctum à Patre per Filium procedere docet 1. p. q. 36. art. 2. dum ejus Processionis Rationem reddit; quia non solus Pater, sed una cum Filio, virtutem spirandi ab eodem Patre communicatam habente, spirat Spiritum sanctum, Suarez de Mysterio SS. Trinit. Lib. 11. cap. 4. à n. 5. Tannerus 1. p. disp. 4. q. 4. dub. 5. n. 21. & Pirthing ad hanc Rubr. n. 13.

15. Quintò, vanitatis arguitur Error Raymundi Lulli, qui inter cætera erronea dogmata jaclanter asserere ausus perhibetur, SS. Trinitatis mysterium à se demonstrationibus ita evidentibus probari, ut, si ad eas attendere, easque penetrare valeret ac vellet, etiã Pagunus & Machu-

metanus convinceretur: atque idcirco Fidem rudibus duntaxat & imperitis necessariam: non etiam habentibus intellectum elevatum; quòd homo subtilis facilius trahatur per Rationem, quàm per Fidem. Cujus jaclantiæ temeritate quàm à Christianæ demissionis & Catholicae Veritatis semita procul recesserit, Innocentius III. in memorato Concilio Lateranensi, licet Lulliani istius erroris non meminerit & meminisse nondum nati non potuerit, luculenter ostendit c. 1. & c. fin. cit. Deum Unum & Trinum Incomprehensibilem & Ineffabilem appellandò, eodem ferè sensu, quò Verbo incarnato Christo Domino coævus S. Dionysius Areopagita, illud Summa omniaque sperantis Divinitatis, Dei Unius simul ac Trini, arcanum rationem omnem mentemque vincere, de Divinis Nom. cap. 13. & S. Justinus M. nullò modò nos posse ad Divinam essentiam, nec ad ejus mysteria penetrare, in Expositione Fidei de Trinitate, docuerunt.

Quare cum Sanioris Theologiæ Schola universa statuendum, firmiterque tenendum est, summæ Trinitatis mysterium ullâ ratione humanâ evidenter & efficaciter probari non posse: quin, nullâ omnino revelatione præcedente, id nec per conjecturam aut suspensionem ullam in mentem homini venturum, verisimilius censent cit. Suarez Lib. 1. cap. 11. n. 21. Vasquez in 3. p. disp. 132. n. 5. & Tannerus cit. disp. 4. q. 1. dub. 2. n. 9. Ratio perspicua est; quia mysterium hoc intellectui humano neque immediatè sive ipsâ solâque apprehensione terminorum, Unitas, Natura & Trinitas Personarum: neque etiam mediatè, sive per discursum evidenter aut etiam probabiliter innotescit; cum istius prima principia, Quacumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, & Quacumque distinguuntur

tur in uno tertio, distinguuntur inter se, eò modò, quò ex rerum creatarum cognitione possunt, apprehensa ad Personarum in Unitate Naturæ Trinitatem negandam potius, quàm affirmandam inclinent; quòd mysterium SS. Trinitatis identificata cum tertio sine identitate inter se: & distincta in tertio sine distinctione inter se comprehendat. Unde non immeritò istius, humanò intellectu imperferutabilis mysterij profunditate absorptus Doctor mellifluus in has voces prorupit, *Sacramentum hoc magnum est & quidem venerandum, non scrutandum, quomodo pluralitas in Unitate aut ista in pluralitate? scrutari hoc temeritas est: credere pietas est: nosse vita, & vita æterna est, Lib. 5. de Considerat. cap. 8.*

Neque à temeritate Lullum ullatenus exulat; quòd summæ Trinitatis Mysterium mandârint literis, & libris suis insertum posteritati reliquerint Philosophi quidam Gentiles; quia non luminis naturalis aut ratiocinationis ductu: sed ex lectione Librorum Moysis, ex Oraculis Sybillarum & Apollinis Delphici aliorumque idolorum responsis comparatam arcani mysterij notitiam libris suis inferuerunt; quòd, licet intellectu suò sublimius mysterium non penetrarent, ea tamen, quæ de isto lectione vel auditu perceperunt, Veritati consentanea esse forsân posse, relatuque digna existimarent; quantumvis cognitæ ac relatæ veritatis rationem certam non assequerentur.

17 Quamobrem Doctorum, de summa Trinitate rectius sentientium, præcipuus labor non tam fuit in investiganda ratione Naturali, quàm ejus mysterium demonstrarent, quàm ut ostenderent, ejus veritatem, licet humanò intellectu imperferutabilis & ineffabilis sit, rationi

tamen illi non repugnare: & quòd à prima, fallique & fallere nefcia Veritate revelatum sit, assensum Fidei firmissimum mereri.

Præstitère autem id conatu non infelici, imprimis ostendendò, persuasum nobis esse oportere, Intellectum & Voluntatem divinam, ob infinitam perfectionem suæ Bonitatis, modò quodam infinito & nostri intellectus captum superante, esse fecundos: Deoque per revelationem loquente nosque instruente addisci plus posse, quàm à natura insite rationis ductu usque investigare & assequi valeamus; cum creatarum etiam potentiarum vis ac fecunditas captu nostro major non raro sit: & humanò magisterio sæpe discamus, quæ proprii intellectus perspicaciâ nunquam attingeremus. Deinde increatæ Trinitatis vestigia quædam & imagines exhibendò in rebus creatis, cum ipsa sic congruentibus, ut licet ob imperfectionem suam ejus mysterium adumbrent potius quàm verè representent ac demonstrent, intellectum tamen humanum ad faciliorem ejus apprehensionem quasi manuducant, & ad præstandum divinæ revelationi assensum disponant. Et demum summum hoc Fidei nostræ arcanum cum relatis humani discursus principijs conciliandò: quòd olim hodieque viriliter præstitère Scotistæ cum subtili Doctore suo 1. dist. 2. q. 7. excogitatâ inter Naturam sive Essentiam divinam & Personalitates distinctione, quàm dicunt *Formalem ex natura rei*: S. Thomas 1. p. q. 28. art. 3. ad 2. & 3. ejusque sectatores permulti auxiliò distinctionis rationis, aliquam relationem importantis: alii admittâ inter easdem distinctione, quàm Virtualemente intrinsecâ appellant. Alii, aliis aliisque distinctionibus & explicationibus ingeniosè inventis, Quarum de summo maximeque anno

Ortho-

Orthodoxæ Fidei Myſterio Sententiarum juſtam declarationem, oppugnationemque & vindicationem profundis ſpeculationibus Theologi ex officio ſuo proſequuntur.

ARTICULUS II. De Fide Catholica.

SUMMARIUM.

19. Fides alia Humana, alia Divina,
20. Et hæc vel Privata, vel Catholica,
21. Et ad ſalutem homini neceſſaria eſt.
22. Præcipua Catholica Fidei myſteria ſunt SS. Trinitas,
23. Verbi Divini Incarnatio,
24. Acerbiſſima Paſſio & Mors:
25. Ejus adventus in Judicium & Reſurrexio mortuorum:
26. Euchariſtia, Baptiſmus cum cæteris Sacramentis:
27. Unitas & authoritas Eccleſiæ Catholica:
28. Cujus doctrina firmiſſimè inherendum.
29. Fides rurſum alia Habitualis, alia Actualis:
30. Alia Explicita, alia Implicita eſt.
31. Ad ſalutem neceſſaria quadam dicuntur Medijs, alia Præcepti neceſſitate.
32. Priori modo Habitualis omnibus:
33. Ratione verò utentibus neceſſaria etiam eſt Fides Actualis,
34. Saltem, quòd Deus ſit, & Remerator ſit.
35. Explicita fides SS. Trinitatis & Incarnationis, non Medijs:
36. Sed Præcepti neceſſitate neceſſaria eſt.
37. Sicut & notitia Symboli Apoſtolorum,

38. Et aliorum Fidei dogmatum,
39. Saltem quoad ſubſtantiam.
40. De ſcientia rerum Fidei Parochijs,
41. Et Episcopis neceſſaria.

Fidei nomen ſumitur variè; ali-
quando enim denotat fiduciam:
aliquando promiſſionem, aut fi-
delitatem ſeu conſtantiam in pro-
miſſione obſervanda: aliquando bonam
Conſcientiam. Hòc locò accipitur pro
myſterijs, ſive rebus credendis: & pro
habitu vel actu intellectus, quò illis no-
bis propoſitis aſſentimur. Hoc ſenſu
& generatim accepta Fides, vel Humana
vel Divina eſt: prout hominis vel Dei nobis
loquentis dictis aut revelationibus pro-
pter ejus authoritatem aſſentimur, Lai-
man. *Theolog. Moral. Lib. 2. tract. &*
cap. 1. n. 2.

Authoritas autem illa, quæ move-
mur ad aſſentiendum, eſt nobis loquen-
tis Veracitas ſive infallibilitas, tam in co-
gnoscendo quàm in loquendo; cum, ſi eum
rei, de qua loquitur, non habere ſcien-
tiam, vel de ea aliter, quàm ſcit, loqui;
ac proinde circa eam falli, aut fallere
nos velle, judicemus, ejus loquentis di-
ctis non aſſentiamur: & contrà, ſi eum
rei ſcientiam, de eaque ſecundùm hanc
loquendi voluntatem habere judicemus,
ejus dictis aſſentiamur: tantòque aſſen-
tiamur firmiùs, quantò magis eum eſſe
Veracem, ſive certiorum & minùs falli-
bilem rei ſcientiam, & ſecundùm hanc
nobis loquendi firmiorem voluntatem
habere, exiſtimamus.

Ea ergo Veracitas cum in Deo, qui
prima fallique & fallere neſcia Veritas eſt,
inſinita ſummæque ſit, ejus locutio, ſive
aliquid nobis manifeſtantis revelatio om-
ni humana locutione majorem, & firmiſ-
ſimū aſſenſum meretur, juxta illud Apo-
ſtolicum, *Si teſtimonium hominum acci-*
pimus,